

Nagyböjti gondolatok

Szikrázó napsütés. Harangszó hív a templomba. Három nap múlva Hamvazószerda... A betegek szentségét szolgáltatja ki János atya a mise végén. Megkeni a szent olajjal a homlokot, kézfejet. Bölcsen a „betegek szentségévé” alakult napjainkra az „utolsó kenet”. Így kevésbé rémisztő. A fél templom közössége odajárul. Hiszen meglehetősen idős a „tagság”, s a Covid járvány is közel hozza mindnyájunkhoz az elkerülhetetlen vég gondolatát. A múlt héten volt a betegek világnapja is.

Egy-egy barátságos szó egymáshoz, amint kiballagunk: ennyi a társadalmi élet 2021 februárjában a csongrádi katolikus közösségben. Milyen gondolatok támadnak az emberben, amint hazafelé tart a templomból?

Első a hála. Hogy megadta Isten élni még ezt a mai napot. Igazán a tenyerén hord a Jóisten bennünket, itt az Alföld közepén, hiszen ha körülnézünk a világban, sok szörnyűséget tapasztalunk. Hófűvás, jégpáncél, autóbalesetek. Nemrég földrengés, áldozatok, nem is olyan messze hazánktól... Amerikai barátainknál méteres hó, mínusz 25 fok... Vakcina-hiány, világszerte, társadalmi feszültségek.

Aztán elkalandozik a gondolat a napi tennivalók felé: hogy áll az ebéd főzés, van e még dolog vele - hiszen már felraktuk főni -, elláttuk-e a kis állatainkat, cicusokat, kutyusokat? Hív-e vajon valamelyik családtagunk telefonon? Milyen rendezkedést irányoztunk elő ma a könyvespolcon?

És ha már a könyveknél tartunk: előtörnek az olvasmány-élmények. Napjainkban - a helyzet miatt, meg a korunk miatt is -, egyre több teológiai, történelmi munka érdekel. Jó lenne másokkal is megosztani élményeket...

Nagyon érdekes tanulmányt olvastam az interneten Toynbeetól, aki egy híres angol keresztény történész volt, az első világháború után harminc éven át a London School of Economics történelem-professzora, s *fél évszázadon át* a Nemzetközi Kapcsolatok Királyi Intézetének legelismertebb vezető szakértője. Hatalmas tudással, 26 civilizáció történetét foglalta össze 12 kötetes világtörténelmi munkájában. (Study of History. Ez a könyv igen nagy siker lett a maga idejében. A sorozatnak készült egy rövid, egy kötetes összefoglalása, amelyből a II világháború után elképesztően sok, 300 000 példány fogyott el Amerikában...) Azt látta a szerző, hogy a civilizációk felemelkedése mindig a kihívásokra adott sikeres válaszok eredménye volt. Ez pedig a kreatív kisebbségekből álló elitektől függött. Úgy gondolta azonban, hogy a világ nemcsak értelemmel, tudománnyal ismerhető meg, hanem a művészetek, kultúra és a *mitoszok* által is. Ez a véleménye nagy vitát váltott ki a történész-szakmában. A hatvanas években ezért Toynbee lassan lekerült a könyvtárak polcairól. Csak napjainkban jött el az idő - de eljött! -, hogy újra hivatkozzanak rá.

Vajon miért lett néhány évtizedre Toynbee feledésre ítélve? A szekularizálódó világban mindenképpen megdöbbenést keltő volt, hogy egyre inkább a vallás, és ezen belül a keresztény teológia igazságai érdekelték a jeles tudóst. A civilizációk feldolgozása elvezette a *történelmi* mellett a *térbeni* ismeretek kiterjesztése által, a világvallások tanulmányozásához. Hiszen minden civilizáció magja vallási természetű.

Toynbee szerint az emberek a világ minden részén ugyanazok a kérdésekkel találkoznak. Az ember az, akiben tudatosul, hogy az élete véges. Emellett minden ember találkozik a szenvedéssel. „Senki emberfia nem élheti le életét anélkül, hogy ne kényszerüljön viaskodni a világ titkával. Ha nem visz el bennünket a lényeghez a kíváncsiság saját emberi indítása, elvisz a tapasztalat, a szenvedés tapasztalása mindenképpen”- írja. („A vallásról - egy történész szemével”). A vallások etikai útmutatása nélkül nem vagyunk képesek végigélni az életünket. Látjuk a világban a töménytelen rosszat. Segítségre szorulunk abban, hogy a rossz és jó közt helyesen döntsünk, és így a rosszat legyőzzük.

A világvallások és filozófiai irányzatok között Toynbee szerint a különbség abban van, hogyan viszonyulnak a szenvedéshez. Hogy az a létünk velejárója, nyilvánvaló. De mit tanítanak róla a világvallások: vajon a fő cél, hogy ezt kiiktassuk az életünkéből? Aligha lehetséges – akkor tehát, vállaljuk fel? Adott esetben a másokért való szeretetből is? Ez utóbbi megközelítést véli megtalálni a kereszténységben (és bizonyos értelemben a mahayana buddhizmusban).

Krisztus mindenesetre vállalta velünk az emberi szenvedést, példát mutatott számunkra.

A szerző nem mossa össze a világvallásokat. Mindössze annyit ír, hogy türelmesen keresnünk kell egymásban azt, ami közös. Hangsúlyozza: a többi vallás megismerése, és az irántuk tanúsított tolerancia nem jelenti azt, hogy ne lehetnénk teljes mértékben hűségesek a saját vallásunkhoz.

Valójában Toynbee munkája, amely 1957-ben jelent meg, mintegy *megelőlegezi a II. Vatikáni Zsinat gondolatait. A Gaudium et Spes* így fogalmaz:

„92. Az Egyház küldetése folytán - tudniillik, hogy az egész földkerekségre eljuttassa az evangélium fényét, s egy Lélekben egyesítsen minden embert, bármely nemzethez, fajhoz vagy kultúrához tartozzék is - jelévé válik annak a testvériségnek, mely lehetővé teszi és erősíti az őszinte párbeszédet...

/.../Magunkhoz öleljük lélekben azokat a testvéreinket is, közösségeikkel együtt, akik még nem élnek velünk teljes egységben, de összekapcsol bennünket az Atya és a Fiú és a Szentlélek megvallása, valamint a szeretet köteléke...

/.../Azok felé is fordulunk gondolatainkkal, akik elismerik Istent, és hagyományaikban értékes vallási és emberi elemeket őriznek. Kívánjuk, hogy a nyílt párbeszéd valamennyiünket rávezessen a Lélek indításainak hűséges befogadására és készséges végrehajtására.”

Ahogy Toynbee is írja „A vallásról - egy történész szemével” c. tanulmányának záró szakaszában: a vallásos embereknek a gyakorlatban kell bizonyítaniuk a hitük igazságát, a szeretet mindennél erősebb voltát.

„De addig is alá vannak vetve az élő vallások állandóan a kutató, gyakorlati próbának: „Gyümölcsöikről ismeritek meg őket” (Mt 7,20). Mindig és mindenütt a vallásnak az a gyakorlati próbája, sikerül-e vagy pedig nem sikerül segíteni az embert, hogy megfeleljen a szenvedés és a bűn kihívásának”.

Gyönyörűen fogalmazza ezt meg majd egy évtizeddel később a *Gaudium et Spes* utolsó bekezdése is: „93. A keresztények emlékeztén az Úr szavára:” Arról tudják majd meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt” (*Jn 13,35*), mit kívánhatnának jobban, mint azt, hogy egyre nemesebb lélekkel és hatékonyabban szolgálják ma a világ embereit. Így tehát hűségesen ragaszkodva az evangéliumhoz, belőle merítve az erőt, s mindazokkal összefogva, akik szeretik és teszik az igazságot, hatalmas feladatot vállaltak itt a földön, melyről számot kell majd adniuk annak, aki mindenki fölött ítélkezni fog az utolsó napon. Nem jut be mindenki a mennyek országába, aki mondogatja: "Uram, Uram", hanem csak azok, akik megteszik az Atya akaratát, és derekasan munkához látnak. Az Atya pedig azt akarja, hogy minden emberben fölismerjük Krisztust, a mi testvérünket, és hatékonyan szeressük, nemcsak szóval, hanem tettel is, így téve tanúságot az igazságról, s hogy közöljük másokkal a Mennyei Atya szeretetének misztériumát. Ha ezt tesszük, az emberekben az egész földkerekségen mindenütt felébred a Szentlélek ajándékaként az élő reménység, hogy végezetül fölvetetnek a békébe és tökéletes boldogságba abban a hazában, melyet az Úr dicsősége ragyog be.” Aligha lehet szebb és előre mutatóbb elmélkedési tárgyunk a nagybőjti időben, mint ezek a gondolatok.

Dr. Botos Katalin